

Jak správně citovat aneb Komentář k ČSN ISO 690

PhDr. Naďa Urbánková

I. Úvod

Vážené kolegyně a kolegové,

byla jsem požádána, abych se s Vámi podělila o své zkušenosti z normy **ČSN ISO 690 Bibliografické citace**, která nově řeší formální stránku odkazů na použitou literaturu v odborných člancích či publikacích. Tato norma nahrazuje dřívější ČSN 01 01 97 Bibliografické citace a byla vydána po částech v prosinci 1996 a v lednu 2000.

První část normy se týká tištěných materiálů, druhá řeší problematiku materiálů elektronických, jež nebyly zahrnuty v žádné starší normě. Už z důvodu jednotnosti by proto bylo vhodné používat novou formu citací u všech typů dokumentů. Na druhou stranu je třeba přiznat, že dnes normy již nemají závaznou platnost, ale jsou pouze formou doporučení.

Pro přehlednost jsem se rozhodla použít následující postup – nejprve uvedu podle mého názoru důležité části normy v doslovném znění (pro odlišení psánu kurzívou) a k ní podle potřeby vysvětlující komentář.

Norma je určena autorům a redaktorům při zpracování citací pro sestavování bibliografií a pro formulaci odkazů v textu. Není určena pro úplný bibliografický popis užívaný knihovnický ...¹⁾

Profesionální knihovníci a řešeršéři postupují podle předpisů daleko podrobnějších, což je pro náš účel zbytečné. Chtěla bych upozornit na skutečnost, že tato norma není normou katalogizační – tedy podle ní nejsou sestavovány záznamy pro knihovní katalogy. I když jsou si katalogizační záznamy v mnohém podobné s bibliografickými citacemi, přece jen nejsou totožné.

Tato norma specifikuje prvky, které je třeba uvádět v bibliografických citacích ... předepisuje pořadí prvků citace a ustavuje pravidla transkripce a formální úpravy informací získaných z pramenné publikace.²⁾

Je důležité si uvědomit, že existuje jistá logická odlišnost mezi citací celého dokumentu a jeho částí i mezi citacemi různých typů dokumentů – např. monografie, sborníku, periodika (dnes nazývaného seriálová publikace), dokumentu v tištěné nebo elektronické podobě. Podle prvků citace a jejich uspořádání poučený čtenář pozná, o jakém typu dokumentu autor hovoří. Pořadí prvků a jejich formální úpravu je třeba se buď naučit (což se Vám při častější publikační činnosti podaří postupně jaksí samovolně) nebo mít po ruce stručný vzor.

Tato norma se týká citací publikovaných dokumentů jak v tištěné, tak i netištěné formě. Nelze ji však použít pro citace rukopisů nebo jiných nepublikovaných materiálů.³⁾

Rukopisy a jiné nepublikované materiály jsou zařazovány mezi prameny, pro jejichž citování platí jiná pravidla, vycházející z principů archivnictví nikoliv knihovnictví.

II. Termíny a definice

Zde bych ráda uvedla několik základních prvků, zařazovaných do citací, a jejich přesnou specifikaci. Snad se Vám to bude zdát zbytečné, ale během posledních let došlo díky elektronické revoluci u některých dříve běžných termínů k určitému obsahovému posunu.

Autor – osoba nebo korporativní orgán se zodpovědností za intelektuální či umělecký obsah dokumentu.⁴⁾ Autorem je tedy i výtvarný umělec či hudební skladatel, pokud se jedná o dílo, v němž převažuje výtvarná nebo hu-

dební složka nad textem, eventuálně původce obsahu elektronického dokumentu.

Kapitola – číslovaná a/nebo názvem označená část psaného dokumentu, která obvykle tvoří samostatný celek, ale ve vztahu k částem, které jí předcházejí nebo po ní následují.⁵⁾

Je důležité si uvědomit rozdíl mezi kapitolou z monografie a příspěvkem ve sborníku. Kapitola vytržená z kontextu celé monografické publikace, z návaznosti na kapitoly uvedené před ní a za ní, nemůže čtenáři poskytnout ucelenou informaci. K pochopení popisovaného děje či postupu je třeba přečíst celý text.

Příspěvek – samostatný text tvořící část publikace.⁶⁾

Výrazem příspěvek označujeme text, který poskytuje čtenáři ucelenou informaci, bez nutné návaznosti na text uvedený v publikaci před ním či za ním. Klasickým příkladem je příspěvek ve sborníku, který může být publikován zcela samostatně např. i v odborném časopisu, jako zvláštní otisk apod.

Vydání – úplný soubor výtisků dokumentu vyrobený z jedné sazby nebo z jednoho exempláře použitého jako matrice.⁷⁾

Jako matrice dnes může sloužit i elektronické medium, zachycené např. na disketě, CD, DVD apod. Při jakémkoliv změně v matici se z ní vzniklé exempláře označují jako druhé či další vydání. (v knihách například druhé upravené a doplněné vydání, u elektronických dokumentů verze 2 apod.)

Zdrojový dokument – dokument obsahující příspěvky nebo samostatně identifikovatelné složky, které jsou fyzicky nebo bibliograficky propojené.⁸⁾

Zdrojovým dokumentem může být monografická publikace (v níž jsou kapitoly nejen fyzicky – vazbou, ale i bibliograficky – obsahově propojeny), sborník, časopis, noviny, série CD apod.

Monografická publikace – neperiodická bibliografická popisná jednotka, tj. popisná jednotka skládající se buď z jednoho svazku nebo z konečného počtu (existujících nebo očekávaných) oddělených svazků.⁹⁾

V konečném výsledku se jedná o publikaci, která tvoří obsahově i fyzicky uzavřený celek ať už v podobě jednoho nebo více svazků. Jako příklad mohou posloužit např. Palackého „Dějiny národa českého“ či některá z encyklopedií (u nichž také dopředu víme, kolik bude mít svazků). Znalost konečného počtu svazků odlišuje vícesvazkovou monografii od seriálové publikace.

Seriálová publikace – publikace v tištěné nebo rozmnožené formě, vydávaná v částech následujících po sobě, obvykle navazujících číselně nebo chronologicky, se záměrem stálého pokračování nezávisle na periodicitě.¹⁰⁾

Seriálové publikace byly dříve označovány jako periodika. Dnes se mohou vyskytovat nejen v tištěné, ale také v elektronické podobě (na sérii CD, DVD, na Internetu). Zásadní pro označení materiálu jako seriálové publikace je záměr vydavatele produkovat materiál dlouhodobě bez předem určeného počtu pokračování.

Patentový dokument – oficiálně publikovaná specifikace definující vynález, používaná k získání nebo uplatnění patentových práv.¹¹⁾

Do této kategorie zařazujeme nejen vlastní patenty, ale také zveřejněné patentové přihlášky včetně užitných vzorů a autorských osvědčení. Patentové materiály, které nebyly zveřejněny (vydány tiskem) se řadí do pramenů, nikoli do literatury, a jako takové je také citujeme.

Nakladatel, nakladatelství, vydavatel, vydavatelství – osoba nebo organizace odpovědná za výrobu a rozšiřování dokumentu.¹²⁾

Dnes jsou výrazy nakladatel a vydavatel uváděny jako synonyma (dříve se jako nakladatel označoval subjekt, který financoval vydání publikace a vydavatelem byl nazýván ten, kdo publikaci fyzicky vytvořil – vysázel, vytiskl, vyvázal). Proto např. označení "vlastním nákladem" znamenalo, že si autor financoval rozmnožení svého díla v tiskárně či na xeroxu z vlastních prostředků.

III. Obecná pravidla pro bibliografickou citaci

Základním pramenem informací pro bibliografický popis je citovaná popisná jednotka¹³⁾

Platí u všech typů materiálů – ať už se jedná o monografii, časopis, CD či webovou stránku. Potřebné údaje hledáme v první řadě na titulním listu nebo jeho ekvivalentu (štítek na zvukové nahrávce aj.) Teprve pokud u citovaného dokumentu nenalezneme titulní list nebo jeho ekvivalent, snažíme se získat potřebné údaje z alternativních zdrojů jako jsou např. desky, obal nebo zdroje mimo dokument – bibliografický časopis, nabídkový katalog nakladatelství apod.

Pro správnost bibliografické citace je důležité také přesné určení citovaného materiálu, tzn. zda se jedná o monografii či seriálovou publikaci, část monografie či příspěvek apod.

Než se pustíme do jednotlivých typů bibliografických citací, ráda bych uvedla několik **obecných pravidel bibliografického popisu (citace)**:

1) **Údaje zařazené do bibliografické citace se přepíší tak, jak jsou uvedeny v originále**,¹⁴⁾ ALE

2) **Údaje získané z originálu se transliterují nebo romanizují v souladu s příslušnou mezinárodní normou. Transliterovaná forma buď může nahradit originální formu, nebo může být připojena v hranatých závorkách**.¹⁵⁾

Transliterace znamená převedení písmen a znaků jednoho druhu písma na odpovídající písmena a znaky (např. číslice) jiného druhu písma, zpravidla bez ohledu na zvukovou hodnotu jednotlivých písmen – např. přepis abkuby nebo arabských znaků do latinky. Na rozdíl od transkripce, která se při přepisu z jednoho druhu písma do jiného snaží zachytit především zvukovou podobu jazyka.

3) **Zkratky – křestní jména, která tvoří část jména autora, redaktora, nakladatele atd. lze omezit na iniciály za předpokladu, že to neznejší identitu dané osoby**.¹⁶⁾ S výjimkou všeobecně užívaných zkratk se význam všech zkratk použitých v citacích nebo pramenech, z nichž jsou citace odvozeny, musí uvést v poznámce nebo tabulce.¹⁷⁾

Například u dvou autorů se stejným příjmením a počátečním písmenem křestního jména není vhodné zkracovat křestní jméno iniciálou. Současně však není zvykem uvádět jednou křestní jméno v plném znění a podruhé je zkracovat iniciálou. Je třeba zvážit, která varianta bude ve vašem konkrétním případě vhodnější a tu pak aplikovat v celé práci.

Ve Vašem článku se také mohou vyskytnout dlouhé názvy, které je třeba uvádět opakovaně a relativně často. Tato situace se dá řešit vytvořením písmenkové zkratky daného názvu, kterou ale samozřejmě těžko rozšířuje někdo jiný než sám autor. Proto je nutné na tyto zkratky čtenáře upozornit – nejlépe hned na začátku práce.

4) **Psaní velkých písmen a pravopis musejí být v souladu s pravopisnou praxí přijatou pro jazyk nebo písmo uváděných informací**.¹⁸⁾

To znamená při údajích v angličtině čtít anglický pravopis, u německy psaného materiálu aktuální pravopis německý atd. Často stačí držet se bezchybně původního zdroje.

5) **Interpunkce** – pro všechny citace uváděné v jedné publikaci se používá jednotný systém interpunkce. Každý prvek citace musí být zřetelně oddělen od následujících

prvků prostřednictvím oddělovací interpunkce (čárky, tečky, pomlčky atd.).¹⁹⁾

Součástí normy není přesné stanovení jakým interpunkčním znaménkem je ten který prvek citace (např. autor, název ad.) oddělen od ostatních. Protože se však většina autorů otrocky drží interpunkce použité v příkladech uvedených v normě, bude zřejmě nejlepší se této praxi přizpůsobit, i když někdy se může jevit jako poněkud nelogická. Jednotnost v tomto případě zvyšuje srozumitelnost uváděných údajů.

6) **Druh písma** – pro zdůraznění rozdílů mezi prvky nebo zvýraznění nejvýznamnějších prvků citace, lze využít různé typy písma nebo podtrhávání.

Klasickým příkladem je uvádění názvu citovaného díla kurzívou. Tato skutečnost je důležitá zejména při rozlišování citace celého díla od citací pouze části díla.

7) **Dodatky a opravy** – doplňkové údaje lze v citaci uvést, jestliže je třeba opravit zjevné chyby ve zdrojovém dokumentu, přeložit nebo transliterovat informace, poskytnout bližší informace o osobách nebo korporativních orgánech prostřednictvím rozepsání iniciál nebo akronymů, nebo odlišit podobné místní názvy připojením upřesňujících termínů (kvalifikátorů). Všechny takové údaje s výjimkou těch, které jsou uvedeny v poznámkách, se zapisují za modifikovaný prvek do hranatých závorek.²⁰⁾

Akronym = iniciálová zkratka názvu, např. SOF – Světová odborová federace. Tady Vás musím upozornit na drobnou záludnost – dodatky a opravy, které do citace doplní její autor z jiných zdrojů než je samotný citovaný dokument, jsou uváděny v hranatých závorkách. Tzv. kvalifikátory, což jsou upřesňující údaje, nejčastěji odlišující podobné místní názvy, jsou uváděny v závorkách kulatých.

Příklady:

NOVÁK, Z[deněk] – na rozdíl třeba od Nováka Zbyška. Tento fakt zjistil autor citace z jiného zdroje než byl citovaný dokument, proto je zbytek jména za iniciálou (která byla uvedena přímo v citovaném dokumentu) uveden v hranaté závorce.

1966 [spr. 1969] – rovněž zjištěno z jiného než citovaného zdroje

Trinity College (Cambridge)

Trinity College (Dublin) – zde se jedná o tzv. kvalifikátor, který odlišuje stejnojmenné vysoké školy ve dvou odlišných městech

U údajů, které jsou uvedeny v hranatých závorkách, je třeba připustit jistou míru nespolehlivosti – byly zjištěny z jiného zdroje než byl citovaný dokument a v takovém případě nelze zcela vyloučit omyl.

8) Je-li uvedena více než jedna položka k danému prvku citace, uvádíme tu, která je uvedena jako první nebo je nejvýrazněji označena.

Výjimkou je uvedení více autorů. Do celkového počtu tří uvádíme všechny autory, při více než třech spoluautorech uvádíme pouze prvního až první tři, ostatní pak nahradíme zkratkou „et al.“ (z latinského et alii = a jiní) nebo jejím ekvivalentem v češtině např. „a kol.“

IV. Specifikace prvků

Každá bibliografická citace se skládá z povinných a nepovinných prvků – jméno autora, název díla, rok vydání apod. Jejich ustálené pořadí v citaci usnadňuje čtenáři orientaci. Důležité je také správné určení a uvedení jednotlivých prvků citace. V pořadí prvním prvkem bibliografické citace je nejčastěji:

1. Primární odpovědnost

1.1 Osoby a korporativní orgány

Tzn. jednotlivec nebo instituce odpovědná za obsah dokumentu.

Primárně odpovědný je v případě textových děl běžně autor, u jiných typů děl to mohou být výtvarníci, skladatelé atd. U patentových dokumentů se za odpovědnou osobu považuje přihlašovatel nebo majitel patentu. Korporativní orgány mohou být považovány za primárně odpovědné, jestliže dílo odráží kolektivní uvažování nebo činnost orgánu (např. konferenční materiály, zprávy komisí), nebo je-li dílo ve své podstatě administrativní (plánovací příručky, adresáře, katalogy majetku korporace atd.).

Jména editorů (redaktorů) popisných jednotek sestávajících z několika děl odvozených z různých pramenů nebo příspěvků několika autorů lze pokládat za prvek primární odpovědnosti, jestliže je editor jmenovitě uveden na významném místě v prameni. V takových případech se za jeho jméno má připojovat v kulatých závorkách zkratka "ed." nebo její ekvivalent.²¹⁾

Platí u editorů sborníků, almanachů apod.

POZOR – u všech seriálových (= periodických) publikací je prvním prvkem bibliografické citace název. Jméno osoby (nejčastěji redaktora) spojené se seriálovou publikací lze začlenit do prvku podřízená odpovědnost.

1.2 Formální úprava jmen

Jména uvedená v prvku „primární odpovědnost“ jsou zapsána ve formě, v jaké jsou uvedena v prameni, je-li to nutné v invertované podobě tak, aby část jména uvedená v citaci jako první byla tou částí jména, pod níž je jméno normálně řazeno v knihovním katalogu, adresáři apod. Křestní jména nebo jiné sekundární prvky se uvádějí po příměni.²²⁾ Např.:

GOETHE, Johann Wolfgang von
MEYER-UHLENRIED, Karl-Heinrich

1.3 Korporativní orgány

Jméno korporativního orgánu uváděné v tomto prvku je zapsáno ve formě, v jaké je uvedeno v prameni. Implikuje-li jméno odpovědného orgánu podřízenost vyššímu orgánu, jeho jméno je uvedeno spolu se všemi zprostředkujícími úrovněmi nezbytnými pro identifikaci odpovědné organizace... U ministerstev se může uvádět název země.²³⁾ Např.:

Akademie věd ČR. Ústav archeologie – egyptologické oddělení.

Ministerstvo dopravy. Francie.
Rotary klub (Praha).

1.4 Dvě nebo tři jména, více než tři jména

Nesdílí-li základní odpovědnost za dílo více než tři osoby nebo korporativní orgány, mají se uvádět obě nebo všechna tři jména. Jsou-li v prameni více než tři jména, uvádí se pouze první nebo první dvě či tři. Vynechá-li se jedno nebo více jmen, připojuje se za poslední uváděné jméno zkratka "et al." (et alii) nebo její ekvivalent.²⁴⁾

Českým ekvivalentem je výraz "a jiní" nebo "a kolektiv". Omezení uváděných jmen v primární odpovědnosti na tři má své logické opodstatnění – člověk si většinou více jmen obtížně pamatuje a nejvýznamnější členové autorského kolektivu jsou zpravidla uváděni na čelném místě. Např.:

HORÁK, F.; NOVÁKOVÁ, E. a VYHRADIL, M.
HORÁK, F. – NOVÁKOVÁ, E. – VYHRADIL, M.
HARKINS, William et al.

Domnívám se, že tečka za slůvkem „et“ (latinsky „a“) ve výrazu „et alii“ v textu normy je překlep.

1.5 Neznámá primární odpovědnost

Nejsou-li osoba nebo orgán primárně odpovědné za dílo uvedeny v popisné jednotce a nelze je spolehlivě určit z jiných zdrojů, tento prvek se vynechává a prvním prvkem citace je název. Neznámý autor se nenahrazuje termínem „Anonym“.²⁵⁾

Obdobné pravidlo ostatně platí pro všechny prvky bibliografické citace. Je to celkem logické – co nemohu najít či ověřit, nemohu ani zapsat. Pokud tedy v nějaké bibliografické citaci určitý, obvykle uváděný, prvek postrádáme, znamená to, že jej autor citace spolehlivě nezjistil.

2. Název

Je v pořadí druhým prvkem bibliografické citace. V případě absence jména autora a u seriálových publikací prvkem prvním. Název nebo podnázev lze krátit, pokud to nezpůsobí ztrátu podstatných údajů. Nikdy nevynecháváme začátek názvu, vynechání údaje musí být označeno výpustkou v podobě tří teček ... Název díla bývá uváděn kurzívou, u citací částí díla je kurzívou psán název celého zdrojového dokumentu. Např.:

*Tři zlaté vlasy děda Vševeda a jiné ...
Jak zachránit manželství aneb ...*

3. Podřízená odpovědnost

Jedná se o nepovinný prvek bibliografické citace a uvádí osoby nebo korporace vykonávající při vzniku díla podřízené funkce – redaktory, překladatele, ilustrátory ad.

POZOR – sem patří také původci vynálezu, kteří postoupili své zájmy na patentu zpravidla nějaké korporaci, jejíž název je pak uváděn na místě primární odpovědnosti. Např.:

ČAPEK, Karel. *Divadelní hry*. K vyd. přípr. a pozn. sest. Miroslav Halík.

DĀNIKEN, Erich von. *Prorok minulosti*. Přel. R. Novák.

NOVÁ HUŤ, a.s., Ostrava. *Trysková sestava přestupníkového kolena*. Původce vynálezu: Jiří Kos.

4. Označení vydání

Zapíše se výrazy uvedenými v prameni, včetně respektování jazyka. Výrazy označující číselné pořadí se zapisují arabskými číslicemi. Pokud tento údaj chybí, předpokládá se, že se jedná o vydání první. Např.:

3rd ed.

5. přeprac. autoriz. vyd.

5. Nakladatelské údaje

Uvádějí místo vydání díla, název nakladatelství a datum vydání. Místo vydání a název nakladatelství jsou nepovinnými prvky bibliografické citace a oddělují se odklepem a dvojtečkou. Např.:

Praha : Academia, 2001.

5.1 Místo vydání

Název města, ve kterém byla popisná jednotka vydána se zapisuje v jazyce originálu, v prvním pádu v pravopise pramene. Název státu, provincie, země atd. se doporučuje doplnit, obvykle v okrouhlých závorkách (kde je to možné, ve zkrácené formě), tam, kde je to nutné pro odlišení města od jiných téhož názvu nebo pro identifikaci města, které není obecně známé.²⁶⁾ Např.:

Cambridge (Mass.)
Cambridge (GB)

Nelze-li místo vydání zjistit, uvádíme „místo vydání neznámé“ nebo „b.m.“ (bez místa). Naopak lze uvést i více míst vydání a to v pořadí, v jakém jsou uvedena v citovaném dokumentu.

5.2 Nakladatel

Jméno nakladatele lze uvést ve zkrácené nebo zkratkové formě, pokud to nezpůsobí nejednoznačnost. Křestní jména nebo iniciály se mají uvádět pouze pro vyloučení nejednoznačnosti. Výrazy jako „a syn, a spol., Inc.“ se vynechávají, výraz „press“ se nevynechává. Jména ostatních nakladatelů (názvy ostatních nakladatelství) mohou být rovněž zapsána vždy spolu s příslušným místním názvem.²⁷⁾ Např.:

Wiley (ne John Wiley & Sons)
Scarescrow Press

Praha : Melantrich; London : T. Nelson (na vydání tohoto díla se podílela dvě nakladatelství)
Je-li nakladatel neznámý uvádíme "b. n." (= bez nakladatele).

5.3 Datum vydání

Obecně se rok vydání zapisuje tak, jak je uveden v prameni, transkribovaný (převedený) do arabských číslic. Úplné datum se uvádí u patentových dokumentů.²⁸⁾

Jedná se o povinný prvek citace. Je-li datum vydání neznámé, nahrazujeme jej alespoň datem udělení autorských práv, datem tisku nebo odhadnutým datem. Např.:

[vytištěno 1953], [cca 1977],
případně b.d. (bez data)

*Přesahuje-li vydávání vícesvazkového monografického díla jeden rok, zapisují se shrnující data. Není-li vydávání dosud ukončeno, zapisuje se první datum s pomlčkou a mezerou.*²⁹⁾

Vydávání vícesvazkového monografického díla v praxi často trvá déle než jeden rok (např. u vícesvazkových encyklopedií), proto uvádíme shrnující data, tzn. datum vydání prvního a posledního svazku a tato data oddělujeme pomlčkou. Pokud citujeme z díla, jehož vydání ještě nebylo dokončeno, uvádíme datum vydání prvního svazku, pomlčku a mezeru. Což je logické – nemůžeme datovat něco, co se ještě neuskutečnilo. Např.:

1973 – 1978 (vydávání díla bylo dokončeno)
1999 – (vydávání dalších svazků ještě pokračuje)

6. Údaje o vydávání

Údaje o vydávání jsou povinným prvkem citace seriálových publikací (periodik) a jsou uváděny na místě údajů o vydání. Mají být co nejuplněnější, abychom při hledání konkrétního článku nemuseli prolístovat třeba několik ročníků daného periodika. U novin uvádíme plné denní datum, u časopisů označení čísla a roku, popř. i ročníku. Např.:

1995, roč. 38, č. 5. (časopis)
Červenec/srpen 1985 (časopis)
21.12.2002, roč. 13 (noviny)

*Jestliže se citace vztahuje na celou seriálovou publikaci, která dosud nebyla uzavřena, zapisuje se chronologické označení nebo číslování pouze prvního svazku (sešitu) a po něm následuje pomlčka a mezeru.*³⁰⁾ Tato situace je dosti častá, neboť seriálové publikace aspirují na dlouhodobé vydávání, takže uvést obě shrnující data je možné jen u těch periodik, jejichž vydávání bylo z různých důvodů již ukončeno. Např.:

březen 1974 – , roč. 1 - , č. 1 –

Jestliže jsme pro svou práci prostudovali **pouze část ze všech již vydaných ročníků** či čísel seriálové publikace, uvádíme jen skutečně prostudovaný rozsah materiálu. Např.:

1956 – 1963, roč. 1 – 8
leden 1976 – duben 1981, roč. 12, č. 1 – roč. 16,
č. 4

7. Rozsah

Tento prvek citace je nepovinný.

7.1 Rozsah monografií

U tištěných monografií uvádíme buď počet stran, listů, sloupců nebo u vícesvazkových monografických publikací počet svazků. Např.:

202 s., 15 grafic. l., 30 sl. (jednosvazkové tištěné monografie)
10 sv. (vícesvazková tištěná monografie)

U netištěných jednotek uvádíme rozsah počtem fyzických částí, event. s upřesněním jejich rozsahu. Např.:

2 mikrofiše
3 gramofonové desky
sada 4 CD

7.2 Rozsah příspěvků a částí (kapitol) monografií

Uvádíme označením stran v monografii či seriálové publikaci, na kterých se námi prostudovaná část nebo příspěvek nachází. Např.:

s. 105 – 168
Graf. list č. 1 – 5

8. Edice

Tento údaj je nepovinný.

*Je-li v monografické nebo seriálové publikaci uvedeno jméno většího celku, jehož je publikace částí (někdy číslovanou), lze jméno tohoto celku tj. edice, a pořadí zapsat tak, jak je uvedeno na dokumentu.*³¹⁾ Např.:

Učebnice pro vysoké školy
Edice anglických klasiků, sv. 12

9. Poznámky

Nepovinný údaj. Na tomto místě lze uvést podle našeho uvážení doplňující informace ke všem výše uvedeným prvkům citace nebo důležité údaje, které jsme nemohli uvést v rámci předcházejících prvků bibliografické citace. Např.:

Reprint originálu vydaného Boston : Estes and Lauriat, 1902.

Pouze pro potřeby vlády.

Omezený počet výtisků – 100 exemplářů.

10. Standardní číslo

*Standardní číslo (ISBN, ISSN ad.) přidělené popisné jednotce, se zapisuje ve formě předepsané vhodnou normou ... Není povinné u částí, příspěvků atd. v monografických publikacích, u článků atd. v seriálových publikacích.*³²⁾

Standardní číslo je mezinárodně jedinečné číselné označení vydaného materiálu. Při uvedení tohoto čísla v kterékoliv odborně vedené knihovně na světě získáte příslušný materiál. Toto číslo je publikaci – materiálu přidělováno v nakladatelství a je v něm zakódována země, kde bylo dílo vydáno, a druh materiálu. Na západě má toto číslování dlouhou tradici, u nás se začalo používat po roce 1989.

Přidělování standardních čísel je mezinárodně koordinováno – každý stát má svůj číselný kód a sám pak přiděluje potřebný počet standardních čísel všem vydavatelům – nakladatelstvím, vědeckým institucím, státním úřadům apod.

Pro výrazně odlišné materiály jsou zavedeny speciální řady standardního číslování – pro knihy je to ISBN (International Standard Book Numbering), pro periodika ISSN (International Standard Serial Numbering), obdobně pro hudebniny ISMN atd.

Při uvádění standardního čísla postačí, když pozorně opíšete údaje z citovaného dokumentu. Pro úplnost – doporučené normy jsou ČSN ISO 2108 (do jejího zavedení u nás ČSN 010189 Mezinárodní standardní číslování knih) a ČSN ISO 3297 (do jejího zavedení ČSN 010187 Mezinárodní standardní číslování seriálových publikací).

V. Struktura bibliografických citací

Nyní se budeme věnovat jednotlivým typům tištěných materiálů a normou doporučené struktuře jejich bibliografické citace, tzn. výběru prvků, jejich pořadí a také tomu, které prvky jsou v citaci povinné a které nepovinné. Pro názornost budu povinné prvky citace uvádět tučným písmem.

*Níže uvedené struktury jsou navrženy s ohledem na identifikaci základních prvků bibliografických citací a na stanovení jejich normalizovaného pořadí nebo posloupnosti. Struktury představují oddělení citace monografických publikací, seriálových publikací, kapitol, článků atd. a patentových dokumentů, všechny založené na tomtéž obecném modelu, avšak každou s charakteristikami typickými pro daný typ dokumentu.*³³⁾

1) Bibliografická citace monografické publikace jako celku

Prvek	Příklad:
Primární odpovědnost	DÄNIKEN, E. von
Název	<i>Prorok minulosti</i>
Podřízená odpovědnost	Přel. R. Novák
Vydání	2. přeprac. a dopl. vyd.
Nakladatelské údaje	Praha : Naše vojsko
Datum vydání	1994
Rozsah	220 s.
Edice	Fakta a svědectví. Sv. 119.
Poznámky	Přel. z: Prophet der Vergangenheit
Standardní číslo	ISBN 80-206-0434-0

a toto jsou možné varianty citace podle stupně jejich podrobnosti:

DÄNIKEN, E. von. *Prorok minulosti*. Přel. R. Novák. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1994. 220 s. Fakta a svědectví. Sv. 119. Přel. z: Prophet der Vergangenheit. ISBN 80-206-0434-0.

DÄNIKEN, E. von. *Prorok minulosti*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0434-0.

DÄNIKEN, E. von. *Prorok minulosti*. 1. vyd. 1994. ISBN 80-206-0434-0.

Pro další dva příklady je nutné si znovu uvědomit rozdíl mezi částí (kapitolou) monografie a příspěvkem v monografii – viz s. 25.

2) Bibliografická citace části monografie (kapitoly, svazku, dodatku atd.)

V citaci odděleně identifikující část monografické publikace, která není samostatným příspěvkem, následuje za příslušnými údaji o díle jako celku číslování, název a další, pro popisovanou část jedinečné údaje.³⁴⁾

Prvek:	Příklad:
Primární zodpovědnost	BRUNTON, P.
Název zdrojového dokumentu	<i>Perspektivy</i>
Vydání	1. vyd.
Číslo části	sv. 2
Podřízená odpovědnost	Přel. R. Formánková aj.
Nakladatelské údaje	Praha : Unitaria
Datum vydání	1992
Lokace ve zdroj. dokumentu	Kapitola 19, Vláda relativity, s. 19 – 32

BRUNTON, P. *Perspektivy*. 1. vyd. Sv. 2. Praha : Unitaria, 1992. Kapitola 19, Vláda relativity, s. 19 – 32.

Kurzívou je napsán název celého díla, nikoliv citované části. Při hledání dané kapitoly musíme přece nejprve najít celou knihu. Osobně bych doporučovala i zde uvádět ISBN zdrojového dokumentu, i když jej norma nevyžaduje.

3) Bibliografická citace příspěvků v monografických publikacích

Za údaji o primární odpovědnosti, názvu atd., které se vztahují k příspěvku, následuje normální citace zdrojového dokumentu jako celku jasně odlišená typograficky, interpunkcí a slovem "In". Lokace příspěvku ve zdrojovém dokumentu se dokazuje příslušným stránkováním atd. na konci celé citace.³⁵⁾

Prvek:	Příklad:
Příspěvek:	
Primární odpovědnost	FOUČKOVÁ, M.
Název	Reinkarnace a hlubinná terapie
In:	
Zdrojový dokument	

Primární odpovědnost	WHITTON, J. L. A FISHER, J.
Název	<i>Život mezi životy</i>
Vydání	1. vyd.
Nakladatelské údaje	Brno : Bollingenská věž
Datum vydání	1992
Lokace ve zdroj. dokumentu	s. 9 – 14

FOUČKOVÁ, M. Reinkarnace a hlubinná terapie. In WHITTON, J. L. a FISHER, J. *Život mezi životy*. Brno : Bollingenská věž, 1992, s. 9-14.

Příspěvek tvoří samostatnou jednotku, může být uveřejněn i v jiné publikaci (např. odborném časopise, sborníku) nebo zcela samostatně. Proto jsou na prvním místě uvedeny údaje o příspěvku a po předložce "In" nebo "V" následují údaje o celé publikaci, v níž lze příspěvek nalézt. Logicky je kurzívou opět uveden název celé zdrojové publikace, neboť nejdřív musíme najít celou publikaci, abychom v ní mohli vyhledat daný příspěvek a to na stránkách, uvedených na konci celé citace.

Uvádění standardního čísla (ISBN nebo ISSN) by v tomto případě nebylo zcela efektivní, neboť příspěvek může být uveřejněn v různých publikacích a tedy pod různými standardními čísly.

4) Bibliografická citace seriálových publikací

Prvek:	Příklad:
Název	<i>Zpravodaj ministerstva dopravy</i>
Odpovědnost	Ministerstvo dopravy ČR
Údaje o vydání (data a/nebo čísla)	1991
Nakladatelské údaje	Praha : PRESS-KO a Retrans
Edice	
Poznámky	
Standardní číslo	ISSN 0862-9005

Zpravodaj ministerstva dopravy. Ministerstvo dopravy České republiky. 1991 - . Praha : PRESS-KO a Retrans. ISSN 0862-9005.

Takto citujeme celou seriálovou publikaci, tzn. všechna dosud vydaná čísla či ročníky. Z prázdného místa za pomlčkou čtenář zjistí, že tato seriálová publikace dosud vychází.

5) Bibliografická citace článků atd. v seriálových publikacích

Prvek:	Příklad:
Primární odpovědnost	ŠÍŠA, Zbyněk
Název	Chovná stanice pražské ZOO
Podřízená odpovědnost	Fotografie Vladimír Motyčka
Název zdrojového dokumentu	<i>Zvířata a my</i>
Lokace ve zdroj. dokumentu (rok, číslo svazku, lokace části)	duben 1995, č. 4, s. 25 – 29

ŠÍŠA, Zbyněk. Chovná stanice pražské ZOO. *Zvířata a my*, duben 1995, č. 4, s. 25-29.

Takto citujeme příspěvek (článek) v seriálové publikaci, který, podobně jako příspěvek v monografické publikaci, tvoří uzavřenou informační jednotku. Proto jsou nejprve uvedeny základní údaje o příspěvku a teprve za nimi následují údaje o tzv. zdrojovém dokumentu. Kurzívou je opět uveden název periodika, které musíme vyhledat jako první, abychom se v něm dopátrali námi hledaného článku a to na stránkách uvedených v lokaci na konci citace.

6) Bibliografická citace patentového dokumentu

Citace patentového dokumentu může začínat jménem přihlašovatele patentu, chybí-li jméno vlastníka patentových práv, po němž následuje název vynálezu. Osoby nebo korporativní orgány vykonávající další funkce lze začlenit do formulace podřízené odpovědnosti.

Citace obsahuje identifikátor dokumentu tvořený a) názvem země nebo mezinárodní organizace, není-li jasně identifikován v druhu patentového dokumentu ... b) druhem patentového dokumentu... c) číslem dokumentu ... d) datem vydání...³⁷⁾

Prvek:

Primární odpovědnost (přihlašovatel)
Název vynálezu

Podřízená odpovědnost

Poznámky

Identifikace dokumentu:

Země nebo vydávající úřad

Druh patent. dokumentu

Číslo

Datum vydání cit. dokumentu

Příklad:

Nová huť, a. s., Ostrava

*Trysková sestava
přestupníkového kolena*
Původce vynálezu: Jiří
KOS

Česká republika

Patentový spis

279967

1979-01-15

NOVÁ HUŤ, a. s., Ostrava. *Trysková sestava přestupníkového kolena.* Původce vynálezu: Jiří KOS. Česká republika. Patentový spis 279967. 1979-01-15.

Z uvedené bibliografické citace můžeme vyčíst, že autor vynálezu postoupil svá patentová práva korporaci (Nové huťi, a.s. Ostrava).

V případě, kdy neznáme autora nebo přihlašovatele patentu, je dostačující identifikací název státu, který patent udělil (nebo jemuž je adresována patentová přihláška), označení a číslo patentového materiálu (patentu či patentové přihlášky) a datum vydání, které zapisujeme v pořadí rok-měsíc-den. V nejstručnější formě je tedy možné patentové písemnosti citovat takto:

Česká republika. Patentový spis 279967. 1979-01-15. tzn. uvést údaje identifikátoru dokumentu.

VI. Soupis bibliografických citací

Bibliografická citace je vlastně popisem-identifikací materiálu, z něhož jsme ve své práci vycházeli či z něj dokonce do svého článku převzali určitý údaj, hypotézu, graf apod. Je pravděpodobné, že v odborné práci nebude tato situace ojedinělá a bibliografických citací se nám v příspěvku sejde více. Je proto důležité věnovat pozornost nejen sjednocení formální stránky citací, ale i soupisu všech bibliografických citací v dané práci. V odborných pracích se označuje jako seznam použité nebo doporučené literatury a může se nacházet na konci práce nebo na koncích kapitol. Norma nám k tomu říká, že:

Soupis bibliografických citací je běžně uspořádán buď abecedně podle prvního prvku nebo v numerické posloupnosti korespondující s pořadím odkazů v textu.³⁸⁾

Abecední řazení ve Vaší práci uvedených bibliografických citací vychází z prvního prvku, tzn. podle příjmení autora nebo prvního slova z názvu citovaného díla (u děl anonymních nebo děl více než tří autorů).

Při číselném řazení postupujeme chronologicky podle pořadí citací ve Vašem textu, bez ohledu na abecední posloupnost.

Obsahuje-li abecedně uspořádaný soupis citací dvě nebo více položek se stejným prvním prvkem a položky jsou zapsány bezprostředně za sebou, ve druhé a následujících citacích lze první prvek nahradit pomlčkou.³⁹⁾

Např. sejde-li se nám za sebou několik prací téhož autora, můžeme (ale nemusíme) u druhého a dalších děl vynechat jeho jméno a začít záznam až názvem díla. Např.:

BENEŠ, Josef. *Muzeum a sbírky.* Praha : Academia, 1980.

- . *Muzeum a výchova.* Praha : Academia, 1982.

- . *Muzejní prezentace.* Praha : Stát. nakl. pedagog. liter., 1984.

Jsou-li všechny položky bibliografického soupisu nebo jeho oddělené části zapsány pod stejným prvkem, lze první prvek zcela vynechat, pokud název soupisu jasně vyjadřuje tento společný prvek.⁴⁰⁾

Tato možnost je často využívána zejména u personálních bibliografií, tzn. soupisu děl jednoho autora. Protože první prvek – jméno autora – je v celém soupisu stejný, je zbytečné jej stále opakovat. Např.:

Bibliografie Karla Čapka:

Apokryfy. Praha : Ad. Synek, 1932.

Cesta devíti hodin. Praha : F. Topič, 1937.

Kam se dějí knížky. Brno : A. Fosek, 1928.

Je-li soupis citací uspořádán tak, že prvek „primární odpovědnost“ není nutný pro abecední řazení, tj. v systematicky uspořádaných soupisech, lze zapsat prvek „primární odpovědnost“ až po názvu.⁴¹⁾

Týká se zejména soupisů odborné literatury pro určitý obor, kde čtenář hledá především práce k danému problému a autor těchto prací je v pořadí důležitosti až na druhém místě. Např.:

Soupis literatury bibliografie prací k dějinám odívání:

DĚJINY odívání – Starověk. Kybalová L. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1995.

DĚJINY odívání – Středověk. Kybalová L. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1997.

ŽENA doby secese. Vydrová Jana. 3. vyd. Praha : Olympia, 1980.

ČESKÁ móda 1870 – 1918. Od valčíku po tango. Uchalová E. 2. vyd. Praha : Naše vojsko, 1997.

Víme už, jak má bibliografická citace určitého typu dokumentu vypadat po formální stránce i to, jakou podobu může mít soupis citací. Je třeba mít na paměti, že soupis bibliografických citací může zahrnovat záznamy celých publikací i jednotlivých článků, příspěvků či jiných materiálů, které jste v rámci přípravy svého článku prostudovali.

VII. Vztah mezi citacemi a odkazy v textu

Odkaz je stručná forma citace vsunutá do pokračujícího textu nebo připojená jako poznámka na stránce dole, na konci kapitoly nebo na konci celého textu.⁴²⁾

V textu se tedy pouze výjimečně uvádí plná bibliografická citace, protože to narušuje plynulost výkladu, většinou je citace v textu zastoupena odkazem.

Odkaz slouží k identifikaci publikace, z níž byla vybrána část textu, parafrázovaná myšlenka atd., a k přesnému vymezení lokace v rámci zdrojové publikace.⁴³⁾

To znamená, že součástí bibliografické citace, vážící se ke konkrétnímu odkazu v textu, musí být vyznačení stránky (stránek), na kterých se převzatý údaj v citovaném dokumentu nachází.

Užívá-li se odkaz spolu se soupisem bibliografických citací, musí obsahovat údaje dostatečné pro zajištění jednoznačného korespondování mezi odkazem a bibliografickou citací identifikované položky. Toto korespondování se zajišťuje jednou ze tří níže popsanych metod.⁴⁴⁾

To znamená, že od zkráceného údaje = odkazu v textu musí být jasná cesta k bibliografické citaci, která popisuje a tím identifikuje materiál, z něhož jsme čerpali a na který odkazujeme.

1) metoda číselných citací

Číslice v textu zapsané jako horní index nebo do závorek citují dokumenty v pořadí, v němž byly poprvé odkázány. Po sobě následujícím odkazům určitého dokumentu je přiděleno stejné číslo jako prvnímu.⁴⁵⁾

To znamená, že všechny odkazy na dokument, z něhož bylo v práci citováno jako z prvního, budou odkázány číslem (1), případně ¹⁾, odkazy na dokument citovaný např. jako třináctý v pořadí budou všechny označeny (13) event. ¹³⁾.

Provádí-li se odkaz na určité části dokumentu, lze uvést za číslicemi čísla stránek (13, s. 55). Citace jsou uspořádány v číselném pořadí do číslovaného soupisu.⁴⁶⁾

Např.:

Text s odkazy:

„Nová teorie o časovém zařazení změn v pohřebním ritu u Slovanů byla poprvé zmíněna u Novotného (13, s. 335) a překvapivě brzy ji doložily výsledky botanického výzkumu (5) ...“

Soupis bibliografických citací:

5. BURDA, Zdeněk. Botanické vyhodnocení lokalit se slovanskými pohřebišti v ČR. In *Sborník z kolokvia českých a slovenských přírodovědců*. Brno : Bollingenská věž, 1982, s. 9-14.

...

13. NOVOTNÝ, Jan. *Změny v pohřebním ritu Slovanů*. 1. vyd. Praha : Academia, 1980.

2) metoda průběžných poznámek

Číslice následující za odkazy v textu, zapsané jako horní index nebo do závorek, se vztahují k číselně řazeným poznámkám uspořádaným podle pořadí jejich výskytu v textu... Je-li určitý dokument odkazován více než jednou, po sobě následujícím odkazům jsou přidělována samostatná čísla.⁴⁶⁾

Číslice v závorce nebo horním indexu se vztahují k pořadí poznámek ve Vašem textu. Je-li nějaký dokument odkazován více než jednou, jsou dalším odkazům na tentýž dokument přidělována nová pořadová čísla. Např.:

Text s poznámkami:

„Nová teorie o časovém zařazení změn v pohřebním ritu u Slovanů byla poprvé zmíněna u Novotného²¹⁾ a překvapivě brzy ji doložily výsledky botanického výzkumu²²⁾ ... Základní změny v pohřebním ritu jsou doprovázeny i změnami hrobové výbavy²³⁾ ...“

Odkazy mohou být umístěny na téže stránce pod čarou, na konci kapitoly nebo celého textu a mohou mít stručnější formu než plné bibliografické citace. Stačí, když dostatečně jasně odkáží čtenáře na patřičný záznam v soupisu bibliografických citací.

²¹⁾ NOVOTNÝ, Jan. *Změny v pohřebním ritu Slovanů*, s. 335.

²²⁾ BURDA, Zdeněk. *Botanické vyhodnocení lokalit se slovanskými pohřebišti v ČR*, s. 9-14.

²³⁾ NOVOTNÝ, Jan. *Změny v pohřebním ritu Slovanů*, s. 342.

Bibliografická citace: zpravidla umístěny na konci celého textu v abecedním pořadí.

BURDA, Zdeněk. Botanické vyhodnocení lokalit se slovanskými pohřebišti v ČR. In *Sborník z kolokvia českých a slovenských přírodovědců*. Brno : Bollingenská věž, 1982, s. 9-14.

....

NOVOTNÝ, Jan. *Změny v pohřebním ritu Slovanů*. 1. vyd. Praha : Academia, 1980.

*Tyto poznámky mohou nebo nemusejí obsahovat odkazy.*⁴⁷⁾ Obsahem poznámky nemusí být pouze odkaz na určitý dokument, ale i Vaše poznámka – např. vysvětlivka, Váš osobní názor na daný problém, podrobnější výčet uváděných faktů atd.

Naopak pokud máte jeden údaj doložen z více zdrojů, lze je uvést pod jedním odkazovým číslem. Např.:

Odkazy:

²²⁾ NOVOTNÝ, Jan. *Změny v pohřebním ritu Slovanů*. 1. vyd. Praha : Academia, 1980, s. 335. K této myšlence se kloní také: BEDNÁŘ, Josef. *Historie čtená ryčem*. 1. vyd. Brno : Bollingenská věž, 1981, s. 48.

*Jsou-li v odkazech po sobě následujících zavedeny zkratky identifikující často odkazované popisné jednotky, mají být jasně vysvětleny buď v prvním odkazu dané jednotky, nebo v tabulce zkratk.*⁴⁸⁾

Například často používáte odkazy na Český časopis historický, pro který si zvolíte zkratku ČČH. Tu je třeba uvést buď v seznamu zkratek, používaných v celé Vaší práci, nejlépe hned na začátku práce nebo při prvním odkazu, kde uvedete ... „Český časopis historický“ (dále jen ČČH). Často využívanou zkratkou je "tamtéž" nebo "c. d.", což znamená citovanou dílo. Tuto zkratku je ovšem možné použít pouze tehdy, když se po sobě následující odkazy týkají stále stejného díla. Pokud za těmito zkratkami nenásleduje označení strany, znamená to, že odkazovaný údaj se nachází nejen ve stejném díle jako předešlý odkaz, ale také na stejné straně.

3) metoda uvádění prvního prvku a data

První prvek a rok vydání odkazovaného dokumentu jsou uvedeny v textu. Vyskytuje-li se první prvek přirozeně v textu, následuje rok v okrouhlých závorkách, nevyskytuje-li se, uvádí se v závorkách jak první prvek tak i rok. Je-li to nutné, lze v závorkách uvést po roce ještě čísla stránek. Mají-li dva nebo více dokumentů stejný první prvek a rok, rozlišují se malými písmeny (a, b, c atd.), která následují v závorce za rokem.

*Citace dokumentů jsou uspořádány do soupisu v abecedním pořadí podle prvních prvků, s rokem vydání a popř. malými písmeny bezprostředně následujícími za prvním místem za posledním prvkem v citaci.*⁴⁹⁾ Např.:

Text a odkazy:

„Nová teorie o časovém zařazení změn v pohřebním ritu u Slovanů byla poprvé zmíněna u Novotného (1980) a překvapivě brzy ji doložily výsledky botanického výzkumu (Burda, 1982) ... Základní změny v pohřebním ritu jsou doprovázeny i změnami hrobové výbavy (Novotný, 1982) ...“

Soupis bibliografických citací (řazeny abecedně podle prvního prvku, tedy podle jména autora citovaného díla):

BURDA, Zdeněk. Botanické vyhodnocení lokalit se slovanskými pohřebišti v ČR. In *Sborník z kolokvia českých a slovenských přírodovědců*. Brno : Bollingenská věž, 1982, s. 9-14.

...

NOVOTNÝ, Jan. *Změny v pohřebním ritu Slovanů*. 1. vyd. Praha : Academia, 1980.

Tímto přehledem tří normou uváděných metod odkazování jsme ukončili část normy ISO 690-1, věnovanou bibliografické citaci a odkazování tištěných materiálů.

VIII. Bibliografické citace elektronických dokumentů – termíny a definice

Při seznamování s ISO 690 jsme se dostali k části věnované elektronickým dokumentům, které se rychle stávají součástí našeho osobního i pracovního života, a proto je třeba jim věnovat patřičnou pozornost. Už svojí proměnlivou podstatou se tyto materiály liší od klasických tištěných dokumentů, na které jsme zvyklí:

Ačkoliv se elektronický dokument může stylisticky podobat tištěné publikaci (jako je monografie, seriálový dokument nebo článek či kapitola), fyzické charakteristiky neoddělitelné od tištěných publikací se nemohou v elektronické formě objevit ... elektronické dokumenty mají svou vlastní identitu jako počítačové programy, databáze, soubory nebo záznamy, které existují ve strojem čitelném formátu jako jsou dokumenty on-line, na CD-ROM, na magnetické páse, na disku nebo jiném elektronickém paměťovém médiu. Bibliografické citace těchto dokumentů musejí odrážet jejich identitu, nikoliv identitu jejich papírové náhražky.⁵⁰⁾

Z uvedeného je zřejmé, že při bibliografické citaci elektronických dokumentů budeme pracovat s poněkud odlišným materiálem než jsou tištěné dokumenty, takže některé údaje bychom v něm marně hledali, naopak jiné – nové – se pro nás stanou velmi důležitými. Proto bych se chtěla na chvíli zastavit právě u těch několika důležitých odlišností. Začneme u označení jednotlivých typů elektronických dokumentů:

Soubor (file): organizovaný soubor dat.⁵¹⁾

Počítačový program (computer program): soupis nebo plán úkolů, vyjádřený formou vhodnou pro provedení počítačem.⁵²⁾

Nejčastějším případem je zakoupení hotového programu vytvořeného programátorskou firmou, event. sestavení vlastního programu. Různé programy umožňují optimálně řešit různé typy úkolů – psaní textů (T602, Word aj.), vytváření tabulek a grafů (např. Excel), práci s obrázky (např. Photoshop, Zoner Callisto ad.), práci se zvukovým záznamem (Winamp) aj.

Databáze (database): soubor datových objektů v elektronické formě uložených společně podle jednoho schématu a zpřístupňovaných počítačem. Pozn.: některé databáze nebo soubory v databázi mohou tvořit monografii nebo seriálovou publikaci. V případech, kdy je možné snadno určit, že specifikovaný dokument je monografie nebo seriál, preferují se tyto termíny obvykle před širším termínem "databáze".⁵³⁾

V podstatě si můžeme databázi představit jako elektronickou kartotéku.

Záznam (record): skupina dat, s níž je obvykle nakládáno jako s jednotkou, podmnožina souboru.⁵⁴⁾

Tento termín se používá především pro označení části databáze. Záznam si můžeme představit jako jeden lístek nebo kartu z kartotéky.

Elektronický dokument (electronic document): dokument v elektronické formě zpřístupňovaný počítačovou technikou.⁵⁵⁾

S elektronickým dokumentem se bez ohledu na jeho fyzickou formu nakládá jako s popisnou jednotkou. I z elektronického dokumentu můžeme citovat jen část – závislý díl dokumentu, který nemůže existovat mimo kontext zdrojového dokumentu. Zde tedy platí pravidla zcela totožná s pravidly bibliografického popisu klasického tištěného materiálu (např. kapitola z knihy).

Příspěvek (contribution): nezávislá jednotka tvořící část dokumentu.⁵⁶⁾

Obdobně jako příspěvek do tištěné publikace (většinou sborníku či naučného slovníku) může být součástí i jiného než právě citovaného dokumentu nebo se vyskytovat zcela samostatně. S položkou je tedy možné nakládat jako se samostatnou jednotkou, aniž by došlo ke ztrátě významu sdělení.

Verze (version): forma dokumentu, která byla změněna bez změny identity dokumentu.⁵⁷⁾

Například převedení textového souboru z T602 do Word 98, nebo u počítačových programů nová vylepšená tzv. upgradeovaná podoba.

Elektronická konference (discussion list): diskusní skupina na dané téma, která existuje v rámci počítačové sítě mezi osobami zapsanými v adresáři elektronické pošty, v níž příspěvky jednotlivých účastníků jsou automaticky posílány jako elektronické zprávy všem ostatním účastníkům.⁵⁸⁾

Vlastně odborné chatování – hovor uzavřené skupiny lidí nejčastěji prostřednictvím Internetu.

Elektronická nástěnka (bulletin board): počítačový systém, v němž jsou informace a zprávy týkající se daného tématu nebo témat zpřístupňovány ke zhlédnutí vzdálenými uživateli systému.⁵⁹⁾

Informace mohou být aktuálně měněny či doplňovány určeným správcem, pro ostatní jsou pouze k přečtení, nemohou je aktivně pozměňovat.

Systém elektronických zpráv (electronic message system): systém, přenášející zprávy v elektronické formě v komunikační počítačové síti.⁶⁰⁾

Nejnámějším příkladem je e-mail, tedy elektronická pošta.

Kromě těchto specifických označení používáme při bibliografickém popisu elektronických dokumentů terminologii, s níž jsme se seznámili již při popisu tištěných materiálů (např. monografie, seriálová publikace, vydavatel...).

Prameny informací o elektronických dokumentech

Základním pramenem údajů obsažených v citaci je samotná citovaná jednotka... v žádném případě nemá citace vyžadovat informace, které nejsou k dispozici v citovaném prameni. V citaci zaznamenané údaje musejí odkazovat na ten exemplář dokumentu, který byl viděn nebo užíván při citování. Například údaje v bibliografické citaci internetového dokumentu musejí obsahovat název, datum, lokaci atd. konkrétní verze, která byla viděna a konkrétní síťové umístění, kde byla tato verze zpřístupněna. **Preferovaným pramenem dat o jednotce je obrazovka**, která zobrazuje název nebo jeho ekvivalent (např. úvodní obrazovka následující po přihlášení nebo obsahující poznámku o autorských právech). Jestliže elektronický dokument takovou obrazovku postrádá, lze potřebné údaje převzít z alternativního pramene jako je doprovodná dokumentace nebo obal.⁶¹⁾

Např. obaly a štítky na CD s databází, instalačních disketách programu, manuály k programu aj.

IX. Specifikace prvků bibliografické citace elektronických dokumentů

Pořadí prvků citace a jejich formální úprava (např. transliterace nebo romanizace cizího písma, forma uvádění jména autora, zkratky, interpunkce, umístění údajů zjištěných mimo vlastní dokument v hranatých závorkách atd.) jsou v zásadě stejné jako u citací tištěných materiálů. Odlišnosti, specifické pro elektronické dokumenty, se mohou vyskytovat v těchto případech:

Neznámý název: *Není-li možné najít v elektronickém dokumentu nebo doprovodné dokumentaci žádný název, nahradí se několika prvními slovy z dokumentu, po kterých následuje symbol vynechání (...). Navíc se запиše stručný obsah dokumentu, který se připojí k náhradnímu názvu v hranatých závorkách. U elektronické pošty a příspěvků do systému veřejných zpráv (jako jsou elektronické časopisy a konference) se místo názvu užívá předmět uvedený ve zprávě.*⁶²⁾

Tento případ bývá poměrně častý, proto se nenechejte znervoznit.

Druh nosiče: *Druh elektronického nosiče se uvádí v hranatých závorkách po názvu. Přitom se používají tato slova nebo jejich ekvivalenty: [on-line], [CD-ROM], [magnetická pás-*

ka], [disk]. V případě potřeby je možné spolu s druhem nosiče specifikovat také druh dokumentu.⁶³⁾ Např.:

[on-line databáze], [databáze na magnetické pásce], [monografie na CD-ROM], [on-line seriálová publikace], [počítačový program na disku], [elektronická pošta]

Podřízená odpovědnost: uvádí se za názvem a druhem nosiče. Formulace podřízené odpovědnosti patřící zvláštnímu vydání nebo názvu edice se uvádějí za příslušnými údaji o vydání nebo názvem edice.⁶⁴⁾

Vydání: Protože elektronické dokumenty jsou často aktualizovány nebo rozšiřovány, obsahují běžně údaje o vydání. Užívají se slova jako "vydání", "verze", "úroveň", "aktualizace"... Číslo nebo jiné označení pořadí vydání se zapisuje výrazy použitými v prameni... Obsahuje-li elektronický dokument více než jeden údaj o vydání, např. pořadí vydání a označení verze, tyto údaje se uvádějí ve stejném pořadí jako v prameni (např. "5. vyd., verze 3.5").⁶⁵⁾

Údaje o vydávání seriálové publikace:

...Jestliže se citace vztahuje na celou elektronickou seriálovou publikaci a ... jestliže se počáteční datum vydávání nevyskytuje na úvodní obrazovce elektronické seriálové publikace nebo v doprovodné dokumentaci, uvede se datum prvního výskytu seriálové publikace, pokud je známo.⁶⁶⁾

Jinak se postupuje stejně jako u seriálové publikace vydávané tiskem.

Neznámé místo vydání:

U on-line dokumentů, které jsou přístupné prostřednictvím počítačové sítě, lze prvek místo vydání vynechat, pokud jej nelze určit z jiných informací o prameni. V těchto případech se však musejí uvést informace o lokaci dokumentu na síti.⁶⁷⁾

Neznámý vydavatel: U on-line dokumentů, které jsou přístupné prostřednictvím počítačové sítě, lze prvek vydavatel vynechat, pokud jej nelze určit... V těchto případech se však musí uvést síťová adresa, na níž byl dokument popsán.⁶⁸⁾

Datum aktualizace/revize: Mezi jednotlivými vydáními nebo verzemi mohou být elektronické dokumenty často aktualizovány nebo revidovány. I když je dokument uzavřen pro doplňování nových záznamů, může být aktualizován odstraněním chyb nebo jinou údržbou. Kde je to možné, musí se za datem publikování uvést datum citované aktualizace nebo revize ve stejné formě jako v prameni.⁶⁹⁾

Označení způsobu úpravy dokumentu se uvádí v **jazyce originálu**. Např.:

aktualizováno v březnu 2001
rev. 1. 5. 1999
updated February 1998.

Datum citování: datum, kdy byl elektronický dokument skutečně viděn se uvádí v hranatých závorkách u dokumentů, které mohou podléhat změnám (zejména on-line dokumenty), nebo v případech, kdy nelze najít jiné spolehlivé datum v prameni nebo v doprovodné dokumentaci. Datu citování předchází slovo "citováno" nebo ekvivalentní termín.⁷⁰⁾ Např.:

[cit. 15. března 1995], nebo podle normy ISO 8601
[cit. 1995-03-15].

Pokud se to považuje za nutné vzhledem k častým aktualizacím nebo revizím elektronického dokumentu, mohou časové údaje o vydání, aktualizaci, revizi nebo citaci kromě dne, měsíce a roku obsahovat i přesný čas.⁷¹⁾ Např.:

[cit. 1997-04-19, 21:15 GMT] nebo
[cit. 17. května 2000, 13:02 SEČ]

(Pozn.: GMT - světový čas, SEČ - střeoevropský čas)

Poznámky: uvádějí se v jazyce popisu a mohou se týkat:

1) **fyzického popisu:** zde uvádíme formát dokumentu nebo

počet a typ fyzických jednotek spojených s elektronickým dokumentem. Např.:

ASCII formát; sada 5 CD

2) **doprovodného materiálu:** sem poznačíme existenci uživatelské příručky, zvukové kazety, aj. Údaje uvozujeme frází "Doprovodný materiál", např.:

Doprovodný materiál: Adobe Photoshop 5.5 – příručka uživatele, 395 s.

3) **požadavky na systém:** požadavky na systém zahrnují specifickou sestavu a model počítače, pro který byl dokument navržen, velikost požadované paměti, název operačního systému a jeho verze, softwarové nároky, typ a charakteristiku všech nezbytných nebo doporučených periferních zařízení.⁷²⁾

Uvádí se slovy "Požadavky na systém". Např.:

min. IBM PC Pentium II, 128 MB RAM, mechanika
ZIP 100 MB, ACDSee Trial Version.

4) **četnost vydávání, jazyk:** Např.:

Průběžně aktualizováno; týdeník
text v angličtině a němčině

5) **další poznámky:** Mohou informovat o velikosti dokumentu, omezeních v přístupu k dokumentu, upozornění, že dokument je doprovázen zvukem nebo videem apod. Např.: asi 30 000 záznamů; 80 948 znaků

Dostupnost a přístupnost: U on-line dokumentů musí být uvedena informace identifikující pramen s uvedením přesné lokace. Tyto informace se označují slovy "Dostupné v" nebo ekvivalentní frází. Informace o lokaci elektronických dokumentů, které jsou součástí počítačové sítě jako je Internet, musejí odkazovat na tu kopii dokumentu, která byla skutečně viděna a musejí obsahovat způsob přístupu k dokumentu (např. FTP), stejně jako síťovou adresu pro lokaci. Prvky locační informace (např. adresa hostitelského počítače, jméno adresáře, jméno souboru) musejí být transkribovány s toutéž interpunkcí, velkými a malými písmeny, jak je uvedeno v prameni.⁷³⁾

Důležitost správného uvedení internetové nebo e-mailové adresy jste si jistě již alespoň jednou vyzkoušeli. Zejména u delších adres je třeba být velmi pečlivý. Např.:

Dostupné v: <http://is.muni.cz>

Dostupné v: <http://tmb.cz/index.asp>

Dostupné na Internetu:

listserv@uhupvm1.uh.edu zadáním příkazu GET
PRICEWIL PRV5N F=MAIL

Další informace o dostupnosti: Uvádět lze i informace o dalších lokacích nebo formách dokumentů. Tyto informace však musejí být jasně odděleny od informací o lokaci skutečně citovaného dokumentu a musejí být uvedeny slovy "Dostupné též."⁷⁴⁾ Např.:

Dostupné též v HTML verzi na http://www.karmelitanske_nakladatelstvi.cz

Části elektronických dokumentů:

Citují se obdobně jako nesamostatné části tištěných materiálů. Údaje o nich (kapitola nebo označení a název části), včetně číslování a jejich lokace v rámci zdrojového dokumentu, se uvádějí za údaji o díle jako celku a před poznámkami, informacemi o dostupnosti a standardním číslem (je-li uvedeno).

Příspěvky v elektronických dokumentech:

V citaci samostatného příspěvku do elektronického dokumentu se informace o příspěvku (např. jeho autor a název) uvádějí před informacemi o zdrojovém dokumentu jako celku a musejí být od něho jasně odlišeny typograficky, interpunkcí nebo slovem jako je "In". Číslování a lokace příspěvku v rámci zdrojového dokumentu se uvádějí za bibliografickými údaji o zdrojovém dokumentu a před poznámkami, informacemi o dostupnosti a – je-li uvedeno – standardním číslem.⁷⁵⁾

Lokace uvnitř zdrojového dokumentu:

Lokace částí nebo příspěvku uvnitř zdrojového dokumentu se musí uvádět, pokud formát dokumentu obsahuje stránkování nebo ekvivalentní vnitřní referenční systém. Tato specifikace lokace musí být popsána v tomto pořadí důležitosti:

- a) stránka, obrazovka, odstavec nebo řádka
- b) označená část, oddíl, tabulka, scéna nebo jiné označení textu
- c) jakékoliv označení specifické pro zdrojový dokument

Jestliže dokument neobsahuje stránkování nebo ekvivalentní vnitřní referenční systém, rozsah položky lze uvádět v hranatých závorkách pomocí řádků, obrazovek apod.⁷⁶⁾

Např.:

[asi 10 obrazovek], [56 řádků], [256 odstavců]

Vztah mezi citacemi a odkazy v textu:

Je zajišťován stejným způsobem jako u klasických tištěných materiálů.

X. Struktura bibliografických citací elektronických dokumentů

Povinné jsou pouze ty prvky, které jsou použitelné pro citovaný dokument a informace je okamžitě dostupná ze samotného dokumentu nebo doprovodného materiálu. Prvky uváděné jako volitelné se doporučuje rovněž zahrnout do citace, pokud jsou snadno dostupné.⁷⁷⁾

1) Bibliografická citace elektronických monografií, databází a počítačových programů

Prvek	Příklad :
Primární odpovědnost:	VAVROUŠEK, Petr
Název:	<i>Nápis Dareia v Bisutúnu</i>
Druh nosiče:	online
Podřízená odpovědnost:	
Vydání:	
Místo vydání:	Praha
Vydavatel:	Ústav starého Předního východu FF UK
Datum vydání:	1997
Datum aktualizace/revize:	
Datum citování:	23.3.2001]
Edice:	Scripta electronica. Starý Orient II.

Poznámky:

Dostupnost a přístup

(povinný pro online):

<http://enilil.ff.cuni.cz/www/czcz.scripta/monog/bisutun/>

Standardní číslo:

VAVROUŠEK, Petr. *Nápis Dareia v Bisutúnu*. [online]. Praha : Ústav starého Předního Východu FF UK, 1997 [cit. 2001-03-23]. Scripta electronica. Starý Orient II. Dostupné na WWW: <http://enilil.ff.cuni.cz/www/czcz.scripta/monog/bisutun/>

2) Bibliografická citace části elektronické monografie, databáze nebo počítačového programu

Záznam začíná identifikací zdrojového dokumentu !!

Prvek:	Příklad :
Primární odpovědnost zdroj. dokumentu:	
Název zdrojového dokumentu:	<i>Ochranné známky a jejich právní ochrana</i>
Druh nosiče:	online

Podřízená odpovědnost zdroj. dokumentu:

Vydání:	
Místo vydání:	Praha
Vydavatel:	Úřad průmyslového vlastnictví
Datum vydání:	[1999]
Datum aktualizace/revize:	
Datum citování (povinný pro online):	20. května 2001
Označení části:	
Název části:	Co je ochranná známka?
Číslování v rámci zdroj. dokumentu:	
Lokace v rámci zdroj. dokumentu:	
Poznámky:	
Dostupnost a přístup (povinný pro online):	http://www.upv.cz
Standardní číslo:	

Ochranné známky a jejich právní ochrana [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, [1999] [cit. 2001-05-20]. Co je ochranná známka? Dostupný z: <http://www.upv.cz>

3) Bibliografická citace příspěvku do elektronické monografie, databáze nebo počítačového programu

Záznam začíná identifikací příspěvku !!!

Prvek:	Příklad:
---------------	-----------------

Primární odpovědnost příspěvku:

Název příspěvku: Buddhismus

Primární odpovědnost zdrojového dokumentu:

Název zdrojového dokumentu:	<i>Encyklopedie náboženství</i>
Druh nosiče:	online
Podřízená odpovědnost zdrojového dokumentu:	přeložil Vojtěch Pola
Vydání:	
Místo vydání:	Praha
Vydavatel:	Karmelitánské nakladatelství
Datum vydání:	[2000] – v prameni neuvedeno
Datum aktualizace/revize:	
Datum citování:	20. května 2001
Číslování v rámci zdrojového dokumentu	
Lokace v rámci zdrojového dokumentu:	
Poznámky:	
Dostupnost a přístup (pro online):	http://www.karmelitanske_nakladatelstvi.cz
Standardní číslo:	

Buddhismus. In *Encyklopedie náboženství*. Přeložil Vojtěch Pola. Praha : Karmelitánské nakladatelství, [2000] [cit. 2001-05-20]. Dostupné z: http://www.karmelitanske_nakladatelstvi.cz

4) Bibliografická citace elektronické seriálové publikace

Prvek:	Příklad 1:
Název:	<i>Ikaros : elektronický časopis o informační společnosti</i>
Druh nosiče:	online
Vydání:	
Místo vydání:	Praha
Vydavatel:	Ikaros
Datum vydání:	1997- (vychází dosud)
Datum citování (pro online):	20. května 2001
Edice:	
Poznámky:	vychází 10x ročně
Dostupnost a přístup	

(pro online): <http://ikaros.ff.cuni.cz>
Standardní číslo: ISSN 1212-5075

Ikaros : elektronický časopis o informační společnosti [online]. Praha : Ikaros, 1997– . [cit. 2001-05-20]. 10x ročně. Dostupný z: URL:<http://ikaros.ff.cuni.cz>. ISSN 1212-5075.

Příklad 2:

Profile Canada [CD-ROM]. Toronto : Micromedia, 1993 – . The Canadian Connection. Doprovod. mat.: User's guide. Požadavky na systém: IBM PC nebo kompatibilní, MPC Standard CD-ROM mechanika, DOS 3.30 nebo vyšší, 490 kB RAM, MS-DOS Extensions 2.1 nebo vyšší. Čtvrtletník.

V tomto příkladu se jedná o materiál kolektivního autora, vydaný na CD a doplněný tištěným průvodcem. Pro uživatele jsou zde také uvedeny požadavky, které musí počítač splňovat, aby na něm bylo možné informace z CD přečíst. Datum citování se neuvádí, protože z CD lze informace přečíst kdykoliv znovu v nezměněné podobě.

5) Bibliografická citace článků a jiných příspěvků v elektronických seriálových publikacích

Záznam začíná identifikací příspěvku !!

Prvek: **Příklad 1:**

Primární odpovědnost příspěvku: SMEJKAL, Ladislav
Název příspěvku: Nová evropská směrnice o ochraně autorského práva v informační společnosti

Název seriálové publikace: *Ikaros*
Druh nosiče: online
Vydání:
Označení čísla: květen 2001, č. 5
Datum aktualizace/revize:
Datum citování (pro online): 20. května 2001
Lokace v rámci zdrojového dokumentu:
Poznámky:
Dostupnost a přístup (pro online):
<http://ikaros.ff.cuni.cz/ikaros/2001/c05/politika1.htm>
Standardní číslo: ISSN 1212-5075

SMEJKAL, Ladislav. Nová evropská směrnice o ochraně autorského práva v informační společnosti. *Ikaros* [online]. květen 2001, č. 5 [cit. 2001-05-20]. Dostupný z: <http://ikaros.ff.cuni.cz/ikaros/2001/c05/politika1.htm>. ISSN 1212-5075.

6) Bibliografická citace elektronické nástěnky, diskusního fóra nebo elektronické zprávy

Prvek: **Příklad:**

Název: *Diskusní skupina knihoven a automatizace knihoven*
Druh nosiče: online
Místo vydání:
Vydavatel: Vandrovec Petr
Datum vydání:
Datum citování: 15. 2. 1995
Poznámky:
Dostupnost a přístup:
<http://listserv.cesnet.cz/lwgate/KNIHOVNA>

Diskusní skupina knihoven a automatizace knihoven [online]. Petr Vandrovec (vandrovec@vc.cvut.cz) [cit. 1995-02-15]. Dostupný z Internetu: <http://listserv.cesnet.cz/lwgate/KNIHOVNA>

Pokud citujeme diskusní fórum jako celek, nelze uvést individuálního autora, diskuse je kolektivním dílem.

7) Bibliografická citace jednotlivé elektronické zprávy

Záznam začíná identifikací jednotlivé zprávy!!!

Prvek: **Příklad :**

Primární odpovědnost zprávy: PRITCHARD, Sarah
Název zprávy: *Your Request for Information about ISO Standards*

Název zdrojového systému zpráv:
Druh nosiče: online
Podřízená odpovědnost/příjemce: Margaret Morrison
Místo vydání:
Vydavatel:
Datum vydání: 18 February 1995
Pozn. : u osobní a neveřejné korespondence se uvádí datum odeslání
Datum citování: 3. března 1995
Číslování v rámci systému zpráv:
Lokace v rámci systému zpráv:
Dostupnost a přístup:
Pozn.: s výjimkou osobní nebo neveřejné komunikace
Poznámky: osobní komunikace

PRITCHARD, Sarah. *Your Request for Information about ISO Standards*. [online]. Message to: Margaret MORRISON. 18 February 1995 [cit. 3. března 1995]. Osobní komunikace.

XI. Citace pramenů

Zcela na závěr bych si dovolila připojit víceméně praktickou poznámku o citování pramenů. Tento problém dosud žádná norma neřešila a ani ISO 690 se jím nezabývá. Je to do jisté míry logické, protože prameny jsou jiný druh materiálů než literatura (patří sem např. rukopisy, základní listiny, cechovní nebo městské knihy, kroniky, účetní dokumentace firem a pro účely muzejní také odkazy na trojrozměrné sbírkové předměty).

Z praktických důvodů se vžil jistý osvědčený způsob citace pramenů. V zásadě platí postup od nejobecnějšího údaje k nejkonkrétnějšímu – tedy od názvu a sídla příslušného archivu nebo muzea, v němž se citovaný pramen nachází, až k evidenčnímu označení daného pramene.

I u citování pramenů je třeba odlišovat, zda jde o seznam použitých pramenů nebo o konkrétní odkaz.

Poznámka: Pokud byla např. obecní kronika vydána tiskem (obdobně např. tiskem vydané edice pramenů CDB nebo CDM), zacházíme s ní po formální stránce jako s literaturou, tzn. že záznam bude mít stejnou formu jako bychom citovali literaturu, i když bude zařazen do seznamu pramenů.

1) Schéma záznamu do soupisu pramenů

Prvek: **Příklad 1:**

Název a sídlo archivu či muzea Okresní archiv Přerov, pobočka Podštát
Název fondu Okresní úřad Hranice

Označení prostudované části fondu Presidiální spisy z let 1930-38

Okresní archiv Přerov, pobočka Podštát; Okresní úřad Hranice, presidiální spisy 1930 - 1938.

Prvek: **Příklad 2:**
Název a sídlo archivu či muzea Slovácké muzeum v Uherském Hradišti
Název fondu Fond krojových součástí
Označení prostudované části fondu Inventární čísla K 239 – 270
 Slovácké muzeum v Uh. Hradišti; fond krojových součástí, inv. č. K 239-270.

2) Schéma záznamu pramenů jako odkazů:

U často opakovaných odkazů lze používat zkratky, které je však čtenáři třeba vysvětlit, nejlépe hned na začátku publikace.

Prvek: **Příklad 1:**
Název a sídlo archivu či muzea Okresní archiv Přerov, pobočka Podštát
Název fondu Okresní úřad Hranice
Přesné označení citovaného materiálu Presidiální spisy z roku 1931, spis. č. 456 - hlášení hejtmana o nezaměstnanosti z 3.3.1931

Okresní archiv Přerov, pobočka Podštát; Okresní úřad Hranice, pres. 456/1931, hlášení hejtmana o nezaměstnanosti z 3.3.1931

Prvek: **Příklad 2:**
Název a sídlo archivu či muzea Slovácké muzeum v Uherském Hradišti
Název fondu Fond krojových součástí
Označení prostudované části fondu ženské kroje z Podluží, Inventární čísla K 239 – 270

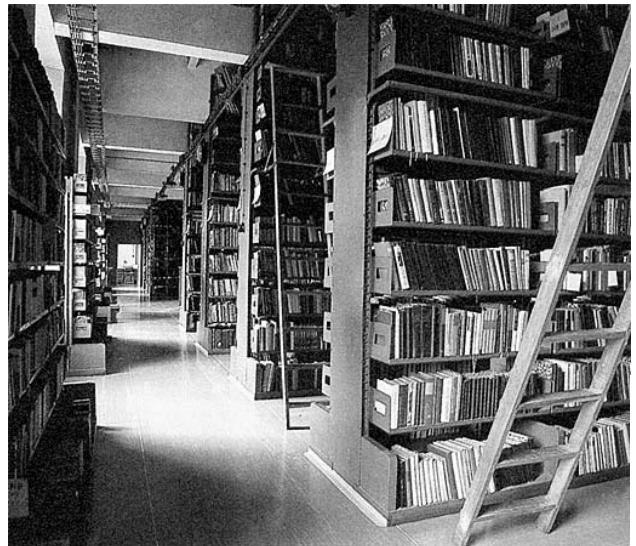
Slovácké muzeum v Uh. Hradišti; fond krojových součástí – ženské kroje z Podluží, inv. č. K 239-270.

Pokud nemá citovaný pramen vlastní titul nebo název, je třeba jej blíže označit stručným uvedením obsahu (např. policejní zpráva o stávce oslavanských horníků 3.3.1929, soukromý dopis Anny Volákové matce z 20.2. 1912 o povodni v Luhačovicích).

Vážené kolegyně a kolegové, doufám, že Vám můj komentář k **ČSN ISO 690 Bibliografická citace** bude alespoň trochu užitečný a že jsem Vás zcela neodradila od předsevzetí dát Vaším studiím a publikacím z oborů Vám vlastních punc odbornosti i po formální stránce. Věřte, že toto úsilí se Vám vrátí ve větší srozumitelnosti Vašich prací pro odbornou i laickou veřejnost.
 Pro vaši publikační činnost Vám přeji hodně inspirace a "lehkou klávesnici".

Poznámky:

- 1) *ČSN ISO 690 Bibliografická citace. Obsah, forma a struktura.* 2. vyd. Praha : Český normalizační institut, 1996, s. 3.
- 2) *tamtéž*
- 3-7) c. d., s. 4
- 8-12) c. d., s. 5
- 13-16) c. d., s. 10
- 17-20) c. d., s. 11
- 21-23) c. d., s. 12
- 24-25) c. d., s. 13
- 26) c. d., s. 17
- 27-29) c. d., s. 18
- 30) c. d., s. 16
- 31) c. d., s. 19
- 32) c. d., s. 20
- 33) c. d., s. 6
- 34) c. d., s. 29
- 35) c. d., s. 21
- 36) c. d., s. 29
- 37) c. d., s. 21-22
- 38-39) c. d., s. 22
- 40-44) c. d., s. 23
- 45-47) c. d., s. 24
- 48) c. d., s. 25
- 49) c. d., s. 26
- 50) *ČSN ISO 690 – 2 Bibliografické citace – Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části.* 1. vyd. Praha : Český normalizační institut, 2000, s. 6.
- 51) c. d., s. 8
- 52-53) c. d., s. 7
- 54-55) c. d., s. 8
- 56) c. d., s. 7
- 57) c. d., s. 8
- 58-59) c. d., s. 7
- 60-61) c. d., s. 8
- 62-63) c. d., s. 15
- 64-66) c. d., s. 16
- 67-68) c. d., s. 17
- 69-71) c. d., s. 18
- 72) c. d., s. 19
- 73-74) c. d., s. 20
- 75) c. d., s. 20-21
- 76) c. d., s. 21
- 77) c. d., s. 8

<http://www.nkp.cz>